

reportatge

ELS PISOS BARCELÓ

Contrastos estètics i desigualtats socials

Situats a la falda de la muntanya de Montilivi, en un extrem de la vall de la Creueta i a escassos tres-cents metres de l'Onyar, els pisos Barceló s'han convertit de sobte, per simple contrast, en un destorb paisatgístic, en la cara més lletja de la Girona més moderna, en una berruga impertinent que espatlla la imatge d'avantguarda de la ciutat universitària i escampa als quatre vents les paradoxes del món en què ens ha tocat viure.

JOSEP PASTELLS > TEXT

MARTÍ ARTALEJO > FOTOGRAFIA

>> *El Parc Científic i Tecnològic de la UdG a Montilivi i, al fons, els pisos Barceló.*

Els veïns són quasi tots marroquins i gambians, el **relleu** dels immigrants andalusos

L'existència de barris marginals al nostre país no és cap novetat; ni tampoc la de guetos on determinats col·lectius viuen en una espiral d'aïllament i desconexió que acostuma a importar ben poc a la resta de ciutadans. El que potser resulta més nou és que un d'aquests espais, que existia des de feia uns quaranta anys a Girona sense que ningú hi donés major importància, deixi d'estar amagat en un racó de la perifèria i, de cop i volta –gràcies a la creació d'un vial molt transitat, primer, i després a la implantació de tot un Parc Científic i Tecnològic i d'una gasolinera–, sigui ben visible per a tothom.

Des del punt de vista estètic, no és pas que els edificis de la UdG –grisos i platejats, amb algun esquitx vermell– siguin cap meravella, i menys encara la benziner de BP, situada al solar on abans hi havia un petit parc infantil, però el fet de ser nous de trinca permet que resplendeixin amb força en comparació amb els blocs desballestats que contenen uns pisos que ja ni són dignes d'aquest nom; blocs d'un color salmó gastat que reclamen a crits unes

capas de pintura, amb façanes ruïnes plenes de mosaics blaus i persianes verdes i blanques que, ben mirat, ofereixen major diversitat cromàtica que el sobri recinte universitari, fruit d'una arquitectura discreta i pragmàtica que sembla dissenyada per confondre's amb la boira que sovint s'estén a la vora del riu.

Però els colors, les aromes i els sons dels habitatges Barceló, la seva fesomia característica i, sobretot, el perfil de la gent que els ocupa i lluita per tirar endavant fan que resulti fàcil imaginar-se el sol africà, un intricat laberint de carrerons i el desafiament quotidià per viure en ambients extrems. I tot i que no hi ha cap carreró, el sol és ben català i els rigors climàtics no són res de l'altre món, és impossible no distingir en els ulls d'aquesta gent la voluntat de fugir de la misèria que, paradoxalment, els ha dut a viure en el que algú ha batejat com pisos pastera. Són quasi tots marroquins i gambians, el relleu natural dels immigrants andalusos que quatre dècades enrere van abandonar les barraques de Montjuïc i de les ribes del Ter per instal·lar-se a l'extraradi, ben a prop de la creu

que dona nom a la Creueta i marca el límit entre els municipis de Girona i Quart. Les persones que practiquen el *running* o el ciclisme o que simplement passegen per l'antiga via del Carrilet, els conductors que circulen pel vial que enllaça Emili Grahit amb la carretera de Sant Feliu de Guíxols o els cada cop més nombrosos treballadors i usuaris del parc tecnològic són testimonis de l'anar i venir dels habitants d'un microcosmos molt particular que, d'alguna manera, exemplifica la modernitat rudimentària en què ens trobem immersos, les contradiccions d'una societat incapaç de fer gaire res més que viure d'esquena als problemes dels més pobres.

Per a molts no representen més que una molèstia visual, un motiu d'estranyesa o estupor, potser una curiositat quasi antropològica, però no podem oblidar que per sobre de tot són éssers humans, gent que viu entre nosaltres i ens hauria de merèixer tots els respectes. Cadascun d'ells té la seva pròpia història, plena de peripècies que en mans de Nadine Gordimer segur que desembocarien en una novel·la coral que, a més de narrar unes vi-

No saben quant de temps podran continuar ocupant aquests pisos, ni què faran **si els en fan fora**

vències marcades per les dificultats i de vegades per la tragèdia, analitzaria les transformacions i ramificacions del risc i la supervivència. Perquè si hi ha alguna cosa que tenen en comú els habitants dels pisos Barceló és la incertesa respecte al futur, un punt que de fet ens homogeneïtza a tots, fins i tot als que es pensen que tenen la vida resolta, però que en el seu cas es complica per una qüestió tan bàsica com l'habitatge. No saben quant de temps podran continuar ocupant aquests pisos, ni menys encara què faran si es veuen obligats a abandonar-los. Res de nou en la seva biografia, farcida de fugides i giragonses, de renúncies i somnis que mai no acaben d'acomplir-se, d'obstacles i carències pràctiques que mai no els fan perdre la il·lusió.

Fixem-nos en una de les famílies, en aquest cas marroquina. El pare, Mohamed, té cinquanta anys i en fa onze que viu a la Creueta, tot i que sovint es desplaça a Tetuan. Era encofrador, però una lesió a l'espatlla dreta li impedeix fer esforços i, de fet, no podrà tornar a treballar. Una de les finestres del seu pis, que comparteix amb la dona i sis fills, està orientada cap al tren d'autoren-

tatge de la gasolinera, una font constant de sorolls que no convida precisament a meditar. A pesar d'això, Mohamed es pregunta més d'una vegada de què li ha servit viure a Catalunya i fins a quin punt va ser encertat marxar del Marroc. Un dels seus fills, Said, de 23 anys, confessa que sovint té temptacions de tornar: «per a mi això és igual que el meu país». Amb tot, no deixa de buscar feina de ferrer (és oficial de primera) i manté l'esperança que les coses millorin. La seva germana Wassima, de 21 anys, treballa a les tardes en una fàbrica de magdalenes de Sant Narcís i la resta del dia s'encarrega de «la feina de la casa, que n'hi ha molta». Es casarà a l'agost i deixarà de viure als habitatges Barceló, d'on ja té moltes ganes de marxar: «Si arreglessin els pisos, encara, però ara mateix hi estem molt malament, i això que a casa hem resolt les humitats d'una habitació i la cuina», puntualitza. El seu futur marit viu al Marroc («aquí no troba feina») i, curiosament, treballa en una benzinera com la que els provoca maldecaps quotidians.

Wassima i Said asseguren que tenen molts amics («catalans, castellans, de tot») i que el seu gran objectiu no

és cap altre que millorar la seva qualitat de vida, «sense deixar de banda la diversió», matisa ell amb un somriure. És un entusiasta de l'esport que gaudeix d'allò més amb les victòries del Barça i sovint s'entreté «mirant la televisió, no només canals marroquins, sinó de tot arreu». No obstant això, vol deixar clar que desitja «treballar i aprendre més coses».

Fins als quinze anys, Said va anar al casal de la Creueta, on els més petits tenen l'oportunitat de rebre classes de reforç i també de participar en una sèrie d'activitats lúdiques i educatives. Leias, Redollan i Usumare són tres dels nens que acudeixen regularment al casal. Estudien al col·legi Sagrada Família de Girona i lamenten que la universitat i la benzinera els han tret lloc per jugar. S'expressen en un català perfecte, però dominen com a mínim dos idiomes més. És fàcil veure'ls córrer amunt i avall rere una pilota, amb bicicleta o jugant a qualsevol cosa. I també és habitual que hagin de canviar continuament d'escenari de jocs: «perquè els veïns ens diuen que els molestem i no podem estar-nos al mig del carrer». Sempre els queda el

Mohamed es pregunta de què li ha servit viure a Catalunya i fins a quin punt **va ser encertat marxar del Marroc**

recurs d'anar al camp de futbol que hi ha a l'altra banda de l'Onyar, ben a prop de la rotonda de la carretera dels Àngels, però admeten que els fa una mica de mandra allunyar-se tant. Potser per això, a menys de cent metres dels pisos han creat una mena d'hort, on mesos enrere van tenir cura una temporada d'uns gossos abandonats. Neguen que els habitatges Barceló siguin un lloc problemàtic o conflictiu i expliquen: «De tant en tant apareix algun ionqui que no és del barri i es punxa per aquí a prop».

Els nois més grans, que ja no van al casal i cerquen altres formes de diversió, tampoc consideren que la Creueta sigui un lloc perillós. Al contrari, remarquen que és «molt tranquil, potser massa i tot». Aquest és el parer d'Alí, un gambià de disset anys que busca feina de jardiner i, a pesar de mostrar-se «content de viure aquí», confessa: «Quasi estava millor al meu país». És una opinió semblant a la de Mohamed, un marroquí de la seva mateixa edat que vol treballar d'electricista i que afirma: «Si t'ho mires fredament, pots arribar a la conclusió que hauria estat millor quedar-se al Marroc».

Pocs metres més enllà, a l'altra banda de la gasolinera, centres d'empreses, robòtica submarina i noves tecnologies alimentàries palesen que ens trobem en un país avançat que no evoluciona al mateix ritme per a tothom o, en tot cas, presenta contrastos que, salvant les diferències, recorden una mica el de les faveles i els hotels opulents de Rio de Janeiro. No és una simple qüestió estètica, tant de bo ho fos, sinó una contradicció molt més profunda que deixa al descobert les desigualtats econòmiques i socials d'un sistema que hauria de tendir a evitar aquest tipus de situacions però que, com a molt, procura amagar-les o dissimular-les. «Tant li fa que continuïn existint, el que no pot ser és que embrutin la bona imatge de les nostres institucions i ens aboquin tan clarament a les nostres misèries. Trasl·ladem-los al mig del bosc, o en algun altre indret on no facin nosa», sembla que digui la veu del sistema, completament aliena al fet que estem parlant de persones que tenien entès que aquí es vivia millor i van travessar l'estret de Gibraltar amb l'esperança de trobar un lloc on quedar-se. Tot sembla indicar

que aquest lloc no serà els decadents habitatges Barceló, que sempre han estat l'antítesi del luxe però que des de fa un temps sembla que caiguin a trossos mentre els responsables de torn no fan res més que esperar que la desfeta sigui definitiva per donar un nou ús a uns terrenys que, quasi per art d'encanteri, gaudeixen d'una posició estratègica i privilegiada.

Dels ibers als fills d'Al·là

Els primers pobladors històrics de la Creueta, els ibers, van instal·lar-se a poc menys d'un quilòmetre d'on vint-i-cinc segles després s'aixecaren els pisos Barceló. El que actualment es coneix com el puig d'en Rovira, situat molt a prop de l'Onyar i de l'antiga via del Carrilet, conserva encara les restes d'un poblat fortificat descobert l'any 1932 per l'arqueòleg Francesc Riuró. Es tractava d'un assentament de certa importància, que vivia de l'agricultura i la ramaderia, però també de la caça i el comerç. Els estudis de Rovira apunten que aquest poblat emmurallat va ser habitat entre la primera meitat del segle v aC i el segle II aC, fins que la romanització va acabar integrant aquests

El contrast recorda una mica el de **les faveles** i els hotels opulents de Rio de Janeiro

primers pobladors i els va fer perdre la seva identitat, inclosos els rituals religiosos i l'alfabet. No és un fenomen que sembli que pugui repetir-se amb els actuals habitants dels pisos Barceló, que, amb l'única excepció d'un matrimoni andalús, han arribat de Gàmbia i el Marroc i conserven bona part dels costums dels fills d'Al·là. Per començar, disposen d'una mesquita –un dels pisos fa aquesta funció– i també d'un imam que presideix i dirigeix l'oració col·lectiva. No viuen precisament al lloc que havien somiat en arribar a casa nostra, però mai no han deixat de ser adeptes a l'islam, la llei que regula la vida religiosa, política, social, domèstica i individual dels fidels. I qualsevol que hagi visitat el Marroc, Gàmbia o un altre país islàmic i hagi observat com es mou la gent, com actua, haurà d'admetre que els habitants dels pisos Barceló s'hi assemblen molt, que és ben fàcil trobar-se grups de joves i d'homes al carrer o a qualsevol cantonada xerrant, discutint o, simplement, observant la gent que passa, o els núvols, o res; perquè de vegades sembla que estiguin molt capficats amb els seus pensaments i que aquests siguin molt profunds. I és difícil no fixar-se en els grups de nens que corren, esvaloten, parlen amb els conductors o vianants i, molt sovint, esclaten en rialles; o en les dones que, atrafegades, amb els cabells eternament tapats per un mocador més o menys vistós, assumeixen el pes de la intenció domèstica i, en certs casos, algun pes més que no els deixa gaire temps per estar-se al carrer, ni tampoc per parlar amb ningú que no sigui familiar seu. El cas és que són de la Creueta o, per ser més precisos, de Girona. Viuen i treballen (els que poden) a Catalunya i, com potser diria l'expresident Pujol, són tan catalans com els primers ibers que van establir-se al nostre país, com qualsevol de nosaltres.

Josep Pastells i Mascort
és periodista.

Disposen d'una mesquita
en un dels pisos i també d'un
imam que dirigeix l'oració